

Συλλογή της Νομολογίας

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (τμήμα μείζονος συνθέσεως)

της 27ης Φεβρουαρίου 2018*

«Προδικαστική παραπομπή – Άρθρο 19, παράγραφος 1, ΣΕΕ – Ένδικα βοηθήματα ή μέσα – Αποτελεσματική δικαστική προστασία – Ανεξαρτησία των δικαστών – Χάρτης των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης – Άρθρο 47 – Μείωση των αποδοχών στην εθνική δημόσια διοίκηση – Μέτρα δημοσιονομικής λιτότητας»

Στην υπόθεση C-64/16,

με αντικείμενο αίτηση προδικαστικής αποφάσεως δυνάμει του άρθρου 267 ΣΛΕΕ, που υπέβαλε το Supremo Tribunal Administrativo (Ανώτατο Διοικητικό Δικαστήριο, Πορτογαλία) με απόφαση της 7ης Ιανουαρίου 2016, η οποία περιήλθε στο Δικαστήριο στις 5 Φεβρουαρίου 2016, στο πλαίσιο της δίκης

Associação Sindical dos Juizes Portugueses

κατά

Tribunal de Contas,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (τμήμα μείζονος συνθέσεως),

συγκείμενο από τους Κ. Lenaerts, Πρόεδρο, Α. Tizzano, Αντιπρόεδρο, L. Bay Larsen, T. von Danwitz, J. L. da Cruz Vilaça, A. Rosas, E. Levits (εισηγητή) και C. G. Fernlund, προέδρους τμήματος, C. Toader, M. Safjan, D. Šváby, M. Berger, A. Prechal, E. Jarašiūnas και E. Regan, δικαστές,

γενικός εισαγγελέας: H. Saugmandsgaard Øe

γραμματέας: M. Ferreira, κύρια διοικητική υπάλληλος,

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία και κατόπιν της επ' ακροατηρίου συζητήσεως της 13ης Φεβρουαρίου 2017,

λαμβάνοντας υπόψη τις παρατηρήσεις που κατέθεσαν:

- η Associação Sindical dos Juizes Portugueses, εκπροσωπούμενη από τον M. Rodrigues, advogado,
- η Πορτογαλική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τους L. Inez Fernandes και M. Figueiredo καθώς και από τις M. Rebelo, F. Almeida και V. Silva,
- η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, εκπροσωπούμενη από τους L. Flynn και M. França,

* Γλώσσα διαδικασίας: η πορτογαλική.

αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα που ανέπτυξε τις προτάσεις του κατά τη συνεδρίαση της 18ης Μαΐου 2017,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

- 1 Η αίτηση προδικαστικής αποφάσεως αφορά την ερμηνεία του άρθρου 19, παράγραφος 1, δεύτερο εδάφιο, ΣΕΕ και του άρθρου 47 του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης (στο εξής: Χάρτης).
- 2 Η αίτηση αυτή υποβλήθηκε στο πλαίσιο ένδικης διαφοράς μεταξύ της Associação Sindical dos Juizes Portugueses (Συνδικαλιστικής Ενώσεως Πορτογάλων Δικαστών, στο εξής: ASJP) και του Tribunal de Contas (Ελεγκτικού Συνεδρίου, Πορτογαλία), με αντικείμενο την προσωρινή μείωση του ποσού των καταβαλλόμενων στα μέλη της εν λόγω ενώσεως αποδοχών, στο πλαίσιο των κατευθύνσεων δημοσιονομικής πολιτικής του Πορτογαλικού Δημοσίου.

Το νομικό πλαίσιο

Το δίκαιο της Ένωσης

- 3 Το άρθρο 2 ΣΕΕ έχει ως εξής:

«Η Ένωση βασίζεται στις αξίες του σεβασμού της ανθρώπινης αξιοπρέπειας, της ελευθερίας, της δημοκρατίας, της ισότητας, του κράτους δικαίου, καθώς και του σεβασμού των ανθρώπινων δικαιωμάτων, συμπεριλαμβανομένων των δικαιωμάτων των προσώπων που ανήκουν σε μειονότητες. Οι αξίες αυτές είναι κοινές στα κράτη μέλη εντός κοινωνίας που χαρακτηρίζεται από τον πλουραλισμό, την απαγόρευση των διακρίσεων, την ανοχή, τη δικαιοσύνη, την αλληλεγγύη και την ισότητα μεταξύ γυναικών και ανδρών.»

- 4 Το άρθρο 19, παράγραφοι 1 και 2, ΣΕΕ ορίζει τα εξής:

«1. Το Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης περιλαμβάνει το Δικαστήριο, το Γενικό Δικαστήριο και ειδικευμένα δικαστήρια. Το Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης εξασφαλίζει την τήρηση του δικαίου κατά την ερμηνεία και την εφαρμογή των Συνθηκών.

Τα κράτη μέλη προβλέπουν τα ένδικα βοηθήματα και μέσα που είναι αναγκαία για να διασφαλίζεται η πραγματική δικαστική προστασία στους τομείς που διέπονται από το δίκαιο της Ένωσης.

2. [...]

Οι δικαστές και οι γενικοί εισαγγελείς του Δικαστηρίου και οι δικαστές του Γενικού Δικαστηρίου επιλέγονται μεταξύ προσωπικοτήτων που παρέχουν πλήρη εχέγγυα ανεξαρτησίας [...].»

Το πορτογαλικό δίκαιο

- 5 O lei n.º 75/2014 – Estabelece os mecanismos das reduções remuneratórias temporárias e as condições da sua reversão (νόμος 75/2014, για τον καθορισμό μηχανισμού προσωρινής μείωσης αποδοχών και των προϋποθέσεων επαναφοράς τους στα προγενέστερα επίπεδα), της 12ης Σεπτεμβρίου 2014 (*Diário*

da República, σειρά 1, αριθ. 176, της 12ης Σεπτεμβρίου 2014, σ. 4896, στο εξής: νόμος 75/2014), έχει, κατά το άρθρο 1, παράγραφος 1, ως αντικείμενο την εφαρμογή, σε προσωρινή βάση, του μηχανισμού μείωσης του ύψους των αποδοχών στον δημόσιο τομέα.

6 Το άρθρο 2 του εν λόγω νόμου έχει ως εξής:

«1 – Οι συνολικές μηνιαίες ακαθάριστες αποδοχές ύψους άνω των 1 500 ευρώ, οι οποίες καταβάλλονται στα πρόσωπα που απαριθμούνται στην παράγραφο 9, ανεξαρτήτως του αν κατά την κρίσιμη ημερομηνία ασκούσαν ήδη τα καθήκοντά τους ή άρχισαν να τα ασκούν, υπό οποιοδήποτε καθεστώς, μειώνονται:

- a) κατά 3,5 % επί του συνολικού ποσού των αποδοχών, εφόσον το ύψος τους είναι μεγαλύτερο των 1 500 ευρώ και χαμηλότερο των 2 000 ευρώ·
- b) κατά 3,5 % επί του ποσού των 2 000 ευρώ, προσαυξημένου κατά 16 % επί ποσού συνολικών αποδοχών άνω των 2 000 ευρώ, ήτοι συνολική μείωση η οποία κυμαίνεται μεταξύ 3,5 % και 10 %, για αποδοχές που είναι ίσες ή ανώτερες των 2 000 ευρώ και δεν υπερβαίνουν τα 4 165 ευρώ·
- c) κατά 10 % επί του συνολικού ποσού των αποδοχών, εφόσον το ύψος τους είναι μεγαλύτερο των 4 165 ευρώ.

[...]

9 – Ο παρών νόμος εφαρμόζεται στους κρατικούς λειτουργούς και στα λοιπά πρόσωπα που απαριθμούνται κατωτέρω:

- a) Πρόεδρος της Δημοκρατίας·
- b) Πρόεδρος της Assembleia da República [Εθνοσυνελεύσεως]·
- c) Πρωθυπουργός·
- d) οι βουλευτές της Assembleia da República [Εθνοσυνελεύσεως]·
- e) τα μέλη της Κυβερνήσεως·
- f) οι δικαστές του Tribunal Constitucional [Συνταγματικού Δικαστηρίου], οι δικαστές του Tribunal de Contas [Ελεγκτικού Συνεδρίου], ο γενικός εισαγγελέας της Δημοκρατίας, οι τακτικοί δικαστές και τα μέλη της εισαγγελικής αρχής, καθώς και οι δικαστές των διοικητικών και φορολογικών δικαστηρίων και οι ειρηνοδίκες·
- g) οι εκπρόσωποι της Δημοκρατίας στις αυτόνομες περιφέρειες·
- h) οι βουλευτές των assembleias legislativas das regiões autónomas [κοινοβουλίων των αυτόνομων περιφερειών]·
- i) τα μέλη των περιφερειακών κυβερνήσεων·
- j) τα αιρετά μέλη των οργανισμών τοπικής αυτοδιοικήσεως·
- k) τα μέλη των λοιπών οργάνων που προβλέπονται στο Σύνταγμα, στο μέτρο κατά το οποίο δεν εμπίπτουν σε μία από τις ανωτέρω κατηγορίες, καθώς και τα μέλη των οργάνων διοικήσεως αυτοτελών διοικητικών υπηρεσιών, ιδίως όσων ασκούν καθήκοντα για την Assembleia da República·

- l) μέλη και εργαζόμενοι των γραφείων, των οργάνων διαχείρισεως και των υπηρεσιών υποστηρίξεως των κρατικών λειτουργιών και των οργάνων που μνημονεύονται στα προηγούμενα στοιχεία, του προέδρου και του αντιπροέδρου του Ανωτάτου Δικαστικού Συμβουλίου, του προέδρου και του αντιπροέδρου του Ανωτάτου Συμβουλίου Διοικητικών και Φορολογικών Δικαστηρίων, του προέδρου του Supremo Tribunal de Justiça [Ανώτατου Δικαστηρίου], του προέδρου και των δικαστών του Tribunal Constitucional, του προέδρου του Supremo Tribunal Administrativo [Ανώτατου Διοικητικού Δικαστηρίου], του προέδρου του Tribunal de Contas [Ελεγκτικού Συνεδρίου], του Provedor de Justiça [Συνηγόρου του Πολίτη] και του γενικού εισαγγελέα της Δημοκρατίας·
- m) τα μέλη των ενόπλων δυνάμεων και της Εθνικής Φρουράς της Δημοκρατίας, συμπεριλαμβανομένων των στρατιωτικών δικαστών και των πραγματογνωμόνων της εισαγγελικής αρχής σε θέματα άμυνας, καθώς και άλλων δυνάμεων ασφαλείας·
- n) το διευθυντικό προσωπικό των υπηρεσιών της Προεδρίας της Δημοκρατίας και της Assembleia da República, άλλων υπηρεσιών υποστηρίξεως οργάνων του κράτους και των λοιπών υπηρεσιών και οργανισμών της κεντρικής, περιφερειακής και τοπικής διοικήσεως, καθώς και το προσωπικό που ασκεί εξομοιούμενα προς τα ως άνω καθήκοντα όσον αφορά τις αποδοχές·
- o) οι τακτικοί δημόσιοι υπάλληλοι ή το εξομοιούμενο με αυτούς προσωπικό, τα μέλη των εκτελεστικών, αποφασιστικών, συμβουλευτικών, ελεγκτικών ή άλλων καταστατικών οργάνων των δημόσιων οργανισμών γενικού και ειδικού καθεστώτος, των νομικών προσώπων δημοσίου δικαίου των οποίων η ανεξαρτησία απορρέει από τη συμμετοχή τους στην άσκηση ρυθμιστικών, εποπτικών ή ελεγκτικών αρμοδιοτήτων, των δημόσιων επιχειρήσεων των οποίων το κεφάλαιο ελέγχεται εξ ολοκλήρου ή κατά πλειοψηφία από το Δημόσιο, των δημόσιων επιχειρηματικών οντοτήτων και των οντοτήτων που εντάσσονται στον περιφερειακό και δημοτικό επιχειρηματικό τομέα, καθώς και των δημόσιων ιδρυμάτων και οποιωνδήποτε άλλων δημόσιων οντοτήτων·
- p) εργαζόμενοι που ασκούν δημόσια καθήκοντα στην Προεδρία της Δημοκρατίας, στην Assembleia da República και σε άλλα όργανα του κράτους, καθώς και εκείνοι που ασκούν δημόσια καθήκοντα, ανεξαρτήτως της φύσεως της νομικής σχέσεως απασχολήσεως που τα συνδέει με το Δημόσιο, περιλαμβανομένων των εργαζομένων που έχουν τεθεί σε διαθεσιμότητα λόγω υπαγωγής σε πρόγραμμα επιμορφώσεως ή βρίσκονται σε ειδική άδεια·
- q) εργαζόμενοι των δημόσιων οργανισμών ειδικού καθεστώτος και των νομικών προσώπων δημοσίου δικαίου των οποίων η ανεξαρτησία απορρέει από τη συμμετοχή τους στην άσκηση ρυθμιστικών, εποπτικών ή ελεγκτικών αρμοδιοτήτων, περιλαμβανομένων των [εργαζομένων] ανεξάρτητων ρυθμιστικών αρχών·
- r) εργαζόμενοι δημοσίων επιχειρήσεων των οποίων το κεφάλαιο ελέγχεται εξ ολοκλήρου ή κατά πλειοψηφία από το Δημόσιο, των δημόσιων επιχειρηματικών οντοτήτων και των οντοτήτων που εντάσσονται στον περιφερειακό και δημοτικό επιχειρηματικό τομέα·
- s) εργαζόμενοι και διευθυντικά στελέχη δημοσίων ιδρυμάτων δημοσίου δικαίου και δημοσίων ιδρυμάτων ιδιωτικού δικαίου, καθώς και δημοσίων ιδρυμάτων που δεν περιλαμβάνονται στα προηγούμενα στοιχεία.
- t) το εφεδρικό προσωπικό, το προσωπικό που έχει υπαχθεί σε πρόωρη συνταξιοδότηση ή έχει τεθεί σε διαθεσιμότητα, το προσωπικό εκτός ενεργού υπηρεσίας, που λαμβάνουν χρηματικές παροχές το ύψος των οποίων υπολογίζεται σε συνάρτηση με τις αποδοχές που λαμβάνει το προσωπικό σε ενεργό υπηρεσία.

[...]

- 15 – Το προβλεπόμενο με το παρόν άρθρο καθεστώς είναι απολύτως δεσμευτικό και κατισχύει οποιασδήποτε αντίθετης διατάξεως, ειδικής ή εξαιρετικής, καθώς και όλων των συλλογικών συμβάσεων και των ατομικών συμβάσεων εργασίας, οι οποίες δεν επιτρέπεται να εισάγουν παρέκκλιση από αυτό ούτε να το τροποποιούν.»
- 7 Ο Lei n.º 159-A/2015 – Extinção da redução remuneratória na Administração Pública (νόμος 159-A/2015, περί καταργήσεως του καθεστώτος μειώσεως αποδοχών στη δημόσια διοίκηση), της 30ής Δεκεμβρίου 2015 (*Diário da República*, σειρά 1, αριθ. 254, της 30ής Δεκεμβρίου 2015, σ. 10006-(4), στο εξής: νόμος 159-A/2015), προέβλεψε τη σταδιακή κατάργηση, από 1ης Ιανουαρίου 2016, των μέτρων μειώσεως του ύψους των αποδοχών, τα οποία είχαν επιβληθεί με τον νόμο 75/2014.
- 8 Το άρθρο 1 του νόμου αυτού προβλέπει τα ακόλουθα:
- «Με τον παρόντα νόμο καταργείται η προβλεφθείσα με τον νόμο [75/2014] μείωση αποδοχών, υπό τους όρους που διαλαμβάνονται στο επόμενο άρθρο.»
- 9 Το άρθρο 2 του εν λόγω νόμου ορίζει τα εξής:
- «Η προβλεφθείσα με τον νόμο 75/[2014] μείωση των αποδοχών καταργείται σταδιακά κατά τη διάρκεια του 2016, σε τριμηνιαία βάση, ως ακολούθως:
- a) επαναφορά κατά 40 % για τις καταβαλλόμενες από την 1η Ιανουαρίου 2016 αποδοχές·
 - b) επαναφορά κατά 60 % για τις καταβαλλόμενες από την 1η Απριλίου 2016 αποδοχές·
 - c) επαναφορά κατά 80 % για τις καταβαλλόμενες από την 1η Ιουλίου 2016 αποδοχές·
 - d) πλήρης κατάργηση της μειώσεως των αποδοχών από την 1η Οκτωβρίου 2016.»
- 10 Κατά τον Lei n.º 98/97 de Organização e Processo do Tribunal de Contas (νόμος 98/97, σχετικά με την οργάνωση του Ελεγκτικού Συνεδρίου και την ενώπιόν του διαδικασία), της 26ης Αυγούστου 1997 (*Diário da República*, σειρά I-A, αριθ. 196, της 26ης Αυγούστου 1997), το Tribunal de Contas ασκεί έλεγχο, μεταξύ άλλων, επί της εισπράξεως των ιδίων πόρων της Ένωσης και της χρήσεως των προερχόμενων από αυτή χρηματοοικονομικών πόρων, και έχει, στον τομέα αυτόν, τη δυνατότητα, βάσει του άρθρου 5, παράγραφος 1, στοιχείο h, του εν λόγω νόμου, να συνεργάζεται με τα αρμόδια όργανα της Ένωσης. Κατά τα άρθρα 44 και 96 του ίδιου νόμου, το Tribunal de Contas έχει επίσης αρμοδιότητα επί ζητημάτων σχετικών με τον προκαταρκτικό έλεγχο (visto) νομιμότητας πράξεων, συμβάσεων ή άλλων αποφάσεων που συνεπάγονται δαπάνες ή οφειλές για το Δημόσιο, μεταξύ άλλων, στο πλαίσιο διαδικασιών για τη σύναψη δημοσίων συμβάσεων.

Η διαφορά της κύριας δίκης και το προδικαστικό ερώτημα

- 11 Με τον νόμο 75/2014, ο Πορτογάλος νομοθέτης μείωσε, με αφετηρία τον Οκτώβριο 2014 και σε προσωρινή βάση, το ύψος των αποδοχών ορισμένων κατηγοριών δημοσίων λειτουργών και προσώπων που ασκούν καθήκοντα στον δημόσιο τομέα. Κατ' εφαρμογήν διοικητικών πράξεων περί «αναπροσαρμογής αποδοχών», που εκδόθηκαν βάσει του ως άνω νόμου, μειώθηκε το ύψος των αποδοχών των δικαστών του Tribunal de Contas (Ελεγκτικού Συνεδρίου).
- 12 Η ASJP, ενεργώντας για λογαριασμό των μελών του Tribunal de Contas (Ελεγκτικού Συνεδρίου), άσκησε ενώπιον του Supremo Tribunal Administrativo (Ανώτατου Διοικητικού Δικαστηρίου, Πορτογαλία) ειδική προσφυγή με αίτημα να ακυρωθούν οι εκδοθείσες για τον μήνα Οκτώβριο 2014 και για τους επόμενους μήνες διοικητικές πράξεις, να υποχρεωθεί το Δημόσιο να επιστρέψει τα ποσά

που παρακρατήθηκαν από τις αποδοχές, πλέον τόκων υπερημερίας βάσει του νόμιμου επιτοκίου, καθώς και να αναγνωρισθεί το δικαίωμα των ενδιαφερομένων να λαμβάνουν το σύνολο των αποδοχών τους.

- 13 Στο πλαίσιο της προσφυγής αυτής, η ASJP υποστηρίζει ότι τα μέτρα μείωσης των αποδοχών συνεπάγονται παραβίαση της «αρχής της ανεξαρτησίας των δικαστών», την οποία κατοχυρώνει όχι μόνο το Πορτογαλικό Σύνταγμα, αλλά και το δίκαιο της Ένωσης, με το άρθρο 19, παράγραφος 1, δεύτερο εδάφιο, ΣΕΕ, καθώς και με το άρθρο 47 του Χάρτη.
- 14 Κατά το αιτούν δικαστήριο, τα μέτρα προσωρινής μείωσης των αποδοχών στον δημόσιο τομέα υπαγορεύονται από επιταγές περί μείωσης του υπερβολικού ελλείμματος του κρατικού προϋπολογισμού της Πορτογαλίας κατά τη διάρκεια του έτους 2011. Το δικαστήριο αυτό φρονεί ότι τα μέτρα αυτά έχουν ληφθεί στο πλαίσιο του δικαίου της Ένωσης ή, τουλάχιστον, έλκουν την προέλευσή τους από το δίκαιο αυτό, δεδομένου ότι οι σχετικές υποχρεώσεις επιβλήθηκαν στην Πορτογαλική Κυβέρνηση με τις αποφάσεις εκείνες της Ένωσης με τις οποίες, μεταξύ άλλων, χορηγήθηκε χρηματοοικονομική συνδρομή στο κράτος μέλος αυτό.
- 15 Το δικαστήριο αυτό επισημαίνει συναφώς ότι η διακριτική ευχέρεια την οποία διαθέτει το Πορτογαλικό Δημόσιο για τον καθορισμό των κατευθύνσεων της δημοσιονομικής πολιτικής του, και την οποία έχουν αναγνωρίσει τα θεσμικά όργανα της Ένωσης, δεν το απαλλάσσει πάντως από την υποχρέωσή του να συμμορφώνεται προς τις γενικές αρχές του δικαίου της Ένωσης, συμπεριλαμβανομένης της αρχής της ανεξαρτησίας των δικαστών, η οποία ισχύει τόσο για τα δικαιοδοτικά όργανα της Ένωσης όσο και για τα εθνικά δικαστήρια.
- 16 Συγκεκριμένα, κατά το αιτούν δικαστήριο, η αποτελεσματική δικαστική προστασία των δικαιωμάτων που απορρέουν από την έννομη τάξη της Ένωσης διασφαλίζεται, βάσει του άρθρου 19, παράγραφος 1, δεύτερο εδάφιο, ΣΕΕ, κατά κύριο λόγο από τα εθνικά δικαστήρια. Τα δικαστήρια αυτά καλούνται να υλοποιήσουν την προστασία αυτή τηρώντας τις αρχές της ανεξαρτησίας και της αμεροληψίας που κατοχυρώνονται με το άρθρο 47 του Χάρτη.
- 17 Το αιτούν δικαστήριο υπογραμμίζει συναφώς ότι η ανεξαρτησία των δικαιοδοτικών οργάνων εξαρτάται από τις εγγυήσεις τις σχετικές με την κατάσταση των μελών τους, συμπεριλαμβανομένων των εγγυήσεων που αφορούν τις αποδοχές.
- 18 Υπό τις συνθήκες αυτές, το Supremo Tribunal Administrativo (Ανώτατο Διοικητικό Δικαστήριο) αποφάσισε να αναστείλει την ενώπιόν του διαδικασία και να υποβάλει στο Δικαστήριο το ακόλουθο προδικαστικό ερώτημα:

«Λαμβανομένων υπόψη των επιταγών μείωσης του υπερβολικού δημοσιονομικού ελλείμματος και χρηματοδοτικής ενισχύσεως βάσει διατάξεων [του δικαίου της Ένωσης], έχει η αρχή της δικαστικής ανεξαρτησίας, η οποία κατοχυρώνεται στο άρθρο 19, παράγραφος 1, δεύτερο εδάφιο, ΣΕΕ και στο άρθρο 47 του [Χάρτη], καθώς και στη νομολογία του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης, την έννοια ότι αντιτίθεται στα μέτρα μείωσης των αποδοχών που εφαρμόζονται στους δικαστές στην Πορτογαλία, μέσω μονομερούς και διαρκούς επιβολής από άλλες συντεταγμένες εξουσίες και όργανα, όπως προκύπτει από το άρθρο 2 του νόμου [75/2014];»

Επί του προδικαστικού ερωτήματος

Επί του παραδεκτού

- 19 Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή υποστηρίζει ότι, στην απόφασή του, το αιτούν δικαστήριο δεν εξέθεσε τους λόγους για τους οποίους επέλεξε τις διατάξεις του δικαίου της Ένωσης των οποίων ζητεί την ερμηνεία.
- 20 Υπενθυμίζεται συναφώς ότι το πνεύμα συνεργασίας το οποίο πρέπει να πρυτανεύει στη λειτουργία του συστήματος της προδικαστικής παραπομπής επιτάσσει να εκθέτει το αιτούν δικαστήριο, στην απόφασή του περί παραπομπής, για ποιους συγκεκριμένους λόγους εκτιμά ότι είναι αναγκαία για την επίλυση της διαφοράς η απάντηση στα ερωτήματά του σχετικά με την ερμηνεία ορισμένων διατάξεων του δικαίου της Ένωσης (βλ., υπ' αυτή την έννοια, απόφαση της 4ης Μαΐου 2016, Philip Morris Brands κ.λπ., C-547/14, EU:C:2016:325, σκέψη 47 καθώς και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).
- 21 Εν προκειμένω, η απόφαση περί παραπομπής περιλαμβάνει επαρκείς ενδείξεις που παρέχουν στο Δικαστήριο τη δυνατότητα να κατανοήσει τους λόγους για τους οποίους το αιτούν δικαστήριο ζητεί την ερμηνεία του άρθρου 19, παράγραφος 1, δεύτερο εδάφιο, ΣΕΕ και του άρθρου 47 του Χάρτη για τις ανάγκες επιλύσεως της διαφοράς της κύριας δίκης.
- 22 Κατά την Πορτογαλική Κυβέρνηση, η αίτηση προδικαστικής αποφάσεως είναι απαράδεκτη, διότι ο νόμος 159-A/2015 κατήργησε εντελώς, από 1ης Οκτωβρίου 2016, τη μείωση των αποδοχών την οποία είχαν υποστεί, από 1ης Οκτωβρίου 2014, τα πρόσωπα που ασκούν καθήκοντα στον δημόσιο τομέα. Η Πορτογαλική Κυβέρνηση υποστηρίζει ότι, ως εκ τούτου, οποιαδήποτε αιτίαση περί παραβιάσεως της αρχής της ανεξαρτησίας των δικαστών συνεπεία της προμνησθείσας μείωσης αποδοχών έχει καταστεί άνευ αντικειμένου.
- 23 Υπενθυμίζεται συναφώς ότι το Δικαστήριο δύναται να αρνηθεί να αποφανθεί επί αιτήσεως που έχει υποβάλει εθνικό δικαστήριο όταν, μεταξύ άλλων, προδήλως προκύπτει ότι η ερμηνεία του δικαίου της Ένωσης την οποία ζητεί το εθνικό δικαστήριο δεν έχει καμία σχέση με το υποστατό ή με το αντικείμενο της διαφοράς της κύριας δίκης ή όταν το ζήτημα είναι υποθετικής φύσεως (βλ., μεταξύ άλλων, απόφαση της 21ης Δεκεμβρίου 2016, Associazione Italia Nostra Onlus, C-444/15, EU:C:2016:978, σκέψη 36 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).
- 24 Εν προκειμένω, όπως επισήμανε ο γενικός εισαγγελέας στο σημείο 32 των προτάσεών του, η διαφορά της οποίας έχει επιληφθεί το αιτούν δικαστήριο στο πλαίσιο της κύριας δίκης έχει ως αντικείμενο την ακύρωση των διοικητικών πράξεων δυνάμει των οποίων μειώθηκε το ύψος των αποδοχών των μελών του Tribunal de Contas (Ελεγκτικού Συνεδρίου), καθώς και την επιστροφή των ποσών που παρακρατήθηκαν από τις αποδοχές τους κατ' εφαρμογήν του νόμου 75/2014.
- 25 Από τη δικογραφία ενώπιον του Δικαστηρίου, όμως, προκύπτει ότι τα ποσά που παρακρατήθηκαν από τις αποδοχές των ενδιαφερομένων κατά το χρονικό διάστημα μεταξύ Οκτωβρίου 2014 και Οκτωβρίου 2016 δεν τους έχουν επιστραφεί. Ως εκ τούτου, δεδομένου ότι η διαφορά της κύριας δίκης δεν κατέστη άνευ αντικειμένου, αυτός ο λόγος απαραδέκτου πρέπει να απορριφθεί.
- 26 Από τα ανωτέρω προκύπτει ότι η αίτηση προδικαστικής αποφάσεως είναι παραδεκτή.

Επί της ουσίας

- 27 Με το ερώτημά του, το αιτούν δικαστήριο ζητεί, κατ' ουσίαν, να διευκρινιστεί αν το άρθρο 19, παράγραφος 1, δεύτερο εδάφιο, ΣΕΕ έχει την έννοια ότι η αρχή της ανεξαρτησίας των δικαστών δεν επιτρέπει την εφαρμογή, στα μέλη της δικαστικής εξουσίας κράτους μέλους, γενικών μέτρων

μειώσεως των αποδοχών, όπως είναι τα επίμαχα στην υπόθεση της κύριας δίκης μέτρα, τα οποία υπαγορεύονται από επιταγές περί εξαλείψεως υπερβολικού δημοσιονομικού ελλείμματος και συνδέονται με πρόγραμμα χρηματοοικονομικής συνδρομής εκ μέρους της Ένωσης.

- 28 Δεδομένου ότι η προσφεύγουσα της κύριας δίκης ενεργεί αποκλειστικώς για λογαριασμό των μελών του Tribunal de Contas (Ελεγκτικού Συνεδρίου), πρέπει, προκειμένου να δοθεί απάντηση στο ερώτημα αυτό, να ληφθεί υπόψη μόνον η κατάσταση των μελών του εν λόγω οργάνου.
- 29 Παρατηρείται προκαταρκτικώς, όσον αφορά το καθ' ύλην πεδίο εφαρμογής του άρθρου 19, παράγραφος 1, δεύτερο εδάφιο, ΣΕΕ, ότι η διάταξη αυτή αφορά «τους τομείς που διέπονται από το δίκαιο της Ένωσης», ανεξαρτήτως της περιπτώσεως στην οποία τα κράτη μέλη θέτουν σε εφαρμογή το δίκαιο αυτό, κατά την έννοια του άρθρου 51, παράγραφος 1, του Χάρτη.
- 30 Κατά το άρθρο 2 ΣΕΕ, η Ένωση βασίζεται σε αξίες, όπως το κράτος δικαίου, που είναι κοινές στα κράτη μέλη, εντός κοινωνίας που χαρακτηρίζεται, μεταξύ άλλων, από τη δικαιοσύνη. Επισημαίνεται, συναφώς, ότι η αμοιβαία εμπιστοσύνη μεταξύ των κρατών μελών και, ιδίως, μεταξύ των δικαστηρίων τους εδράζεται στη θεμελιώδη παραδοχή ότι τα κράτη μέλη αποδέχονται από κοινού μια σειρά κοινών αξιών επί των οποίων στηρίζεται η Ένωση, όπως διευκρινίζει το άρθρο 2 ΣΕΕ [βλ., υπ' αυτή την έννοια, γνωμοδότηση 2/13 (Προσχώρηση της Ένωσης στην ΕΣΔΑ), της 18ης Δεκεμβρίου 2014, EU:C:2014:2454, σκέψη 168].
- 31 Η Ένωση συνιστά Ένωση δικαίου στο πλαίσιο της οποίας οι ιδιώτες έχουν το δικαίωμα να αμφισβητήσουν δικαστικώς τη νομιμότητα κάθε αποφάσεως ή άλλης εθνικής ρυθμίσεως σχετικής με την έναντί τους εφαρμογή μιας πράξεως της Ένωσης (βλ., υπ' αυτή την έννοια, απόφαση της 3ης Οκτωβρίου 2013, Inuit Tapiriit Kanatami κ.λπ. κατά Κοινοβουλίου και Συμβουλίου, C-583/11 P, EU:C:2013:625, σκέψεις 91 και 94 καθώς και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).
- 32 Το άρθρο 19 ΣΕΕ, με το οποίο συγκεκριμενοποιείται η αξία του κράτους δικαίου την οποία κατοχυρώνει το άρθρο 2 ΣΕΕ, αναθέτει το καθήκον ασκήσεως του δικαστικού ελέγχου εντός της έννομης τάξης της Ένωσης όχι μόνο στο Δικαστήριο, αλλά και στα εθνικά δικαστήρια [βλ., υπ' αυτή την έννοια, γνωμοδότηση 1/09 (Συμφωνία περί δημιουργίας ενοποιημένου συστήματος επιλύσεως διαφορών σε θέματα διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας), της 8ης Μαρτίου 2011, EU:C:2011:123, σκέψη 66· αποφάσεις της 3ης Οκτωβρίου 2013, Inuit Tapiriit Kanatami κ.λπ. κατά Κοινοβουλίου και Συμβουλίου, C-583/11 P, EU:C:2013:625, σκέψη 90, καθώς και της 28ης Απριλίου 2015, T & L Sugars και Sidul Açúcares κατά Επιτροπής, C-456/13 P, EU:C:2015:284, σκέψη 45].
- 33 Ειδικότερα, τα εθνικά δικαστήρια επιτελούν, σε συνεργασία με το Δικαστήριο, λειτουργία που τους έχει ανατεθεί από κοινού προκειμένου να διασφαλίζεται η τήρηση του δικαίου κατά την ερμηνεία και την εφαρμογή των Συνθηκών [βλ., υπ' αυτή την έννοια, γνωμοδότηση 1/09 (Συμφωνία περί δημιουργίας ενοποιημένου συστήματος επιλύσεως διαφορών σε θέματα διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας), της 8ης Μαρτίου 2011, EU:C:2011:123, σκέψη 69, καθώς και απόφαση της 3ης Οκτωβρίου 2013, Inuit Tapiriit Kanatami κ.λπ. κατά Κοινοβουλίου και Συμβουλίου, C-583/11 P, EU:C:2013:625, σκέψη 99].
- 34 Επομένως, εναπόκειται στα κράτη μέλη, βάσει ιδίως της αρχής της ειλικρινούς συνεργασίας κατά το άρθρο 4, παράγραφος 3, πρώτο εδάφιο, ΣΕΕ, να διασφαλίζουν, εντός της επικράτειάς τους, την εφαρμογή και την τήρηση του δικαίου της Ένωσης [βλ., υπ' αυτή την έννοια, γνωμοδότηση 1/09 (Συμφωνία περί δημιουργίας ενοποιημένου συστήματος επιλύσεως διαφορών σε θέματα διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας), της 8ης Μαρτίου 2011, EU:C:2011:123, σκέψη 68]. Στο πλαίσιο αυτό, και όπως προβλέπει το άρθρο 19, παράγραφος 1, δεύτερο εδάφιο, ΣΕΕ, τα κράτη μέλη καθιερώνουν τα ένδικα βοηθήματα και μέσα που είναι αναγκαία για να διασφαλίζεται ο σεβασμός του δικαιώματος των ιδιωτών σε αποτελεσματική δικαστική προστασία στους τομείς που διέπονται από το δίκαιο της Ένωσης. Ειδικότερα, τα κράτη μέλη φέρουν την ευθύνη να προβλέπουν σύστημα ενδίκων βοηθημάτων και μέσων ικανών να διασφαλίσουν τον αποτελεσματικό δικαστικό έλεγχο στους εν λόγω τομείς (βλ.,

- υπ' αυτή την έννοια, απόφαση της 3ης Οκτωβρίου 2013, *Inuit Tapiriit Kanatami κ.λπ. κατά Κοινοβουλίου και Συμβουλίου*, C-583/11 P, EU:C:2013:625, σκέψεις 100 και 101 καθώς και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).
- 35 Πράγματι, η αρχή της αποτελεσματικής δικαστικής προστασίας των δικαιωμάτων τα οποία οι ιδιώτες αντλούν από το δίκαιο της Ένωσης, την οποία μνημονεύει το άρθρο 19, παράγραφος 1, δεύτερο εδάφιο, ΣΕΕ, συνιστά γενική αρχή του δικαίου της Ένωσης, η οποία απορρέει από τις κοινές συνταγματικές παραδόσεις των κρατών μελών και έχει κατοχυρωθεί με τα άρθρα 6 και 13 της Ευρωπαϊκής Συμβάσεως για την Προάσπιση των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και των Θεμελιωδών Ελευθεριών, που υπογράφηκε στη Ρώμη στις 4 Νοεμβρίου 1950 και η οποία είναι σήμερα κατοχυρωμένη με το άρθρο 47 του Χάρτη (βλ., υπ' αυτή την έννοια, αποφάσεις της 13ης Μαρτίου 2007, *Unibet*, C-432/05, EU:C:2007:163, σκέψη 37, και της 22ας Δεκεμβρίου 2010, *DEB*, C-279/09, EU:C:2010:811, σκέψεις 29 έως 33).
- 36 Αυτή καθαυτή η ύπαρξη αποτελεσματικού δικαστικού ελέγχου με σκοπό τη διασφάλιση της τηρήσεως των διατάξεων του δικαίου της Ένωσης είναι αναπόσπαστα συνδεδεμένη με την ύπαρξη κράτους δικαίου (βλ., υπ' αυτή την έννοια, απόφαση της 28ης Μαρτίου 2017, *Rosneft*, C-72/15, EU:C:2017:236, σκέψη 73 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).
- 37 Επομένως, κάθε κράτος μέλος οφείλει να διασφαλίζει ότι τα όργανα που εντάσσονται, ως «δικαστήρια», κατά την έννοια του δικαίου της Ένωσης, στο εθνικό σύστημα ενδίκων βοηθημάτων και μέσων στους τομείς που διέπονται από το δίκαιο της Ένωσης ανταποκρίνονται στις απαιτήσεις της αποτελεσματικής δικαστικής προστασίας.
- 38 Επισημαίνεται, συναφώς, ότι στα στοιχεία που πρέπει να λαμβάνονται υπόψη στο πλαίσιο της εκτιμήσεως της ιδιότητας του «δικαστηρίου» περιλαμβάνονται η ίδρυση του σχετικού οργάνου με νόμο, η μονιμότητά του, ο δεσμευτικός χαρακτήρας της δικαιοδοσίας του, ο κατ' αντιμωλίαν χαρακτήρας της ενώπιόν του διαδικασίας, η εκ μέρους του οργάνου εφαρμογή κανόνων δικαίου καθώς και η ανεξαρτησία του (απόφαση της 16ης Φεβρουαρίου 2017, *Margarit Panicello*, C-503/15, EU:C:2017:126, σκέψη 27 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).
- 39 Εν προκειμένω, επισημαίνεται ότι, βάσει των στοιχείων που έχει στη διάθεσή του το Δικαστήριο και τα οποία εναπόκειται στο αιτούν δικαστήριο να εξακριβώσει, το Tribunal de Contas (Ελεγκτικό Συνέδριο) δύναται να επιλαμβάνεται, κατ' εφαρμογήν του νόμου 98/97, ο οποίος μνημονεύεται στη σκέψη 10 της παρούσας αποφάσεως, ζητημάτων σχετικών με τους ίδιους πόρους της Ένωσης και με τη χρήση χρηματοοικονομικών πόρων προερχόμενων από την Ένωση. Τέτοια ζητήματα είναι δυνατόν να αφορούν την εφαρμογή ή την ερμηνεία του δικαίου της Ένωσης (βλ., μεταξύ άλλων, απόφαση της 26ης Μαΐου 2016, *Județul Neamț και Județul Bacău*, C-260/14 και C-261/14, EU:C:2016:360). Το ίδιο ισχύει και για τα ζητήματα που αφορούν τον προκαταρκτικό έλεγχο (*visto*) της νομιμότητας πράξεων, συμβάσεων ή άλλων αποφάσεων που συνεπάγονται δαπάνες ή οφειλές για το Δημόσιο, μεταξύ άλλων, στο πλαίσιο διαδικασιών για τη σύναψη δημοσίων συμβάσεων, των οποίων δύναται επίσης να επιλαμβάνεται το εν λόγω όργανο δυνάμει του νόμου αυτού.
- 40 Ως εκ τούτου, στο μέτρο κατά το οποίο το Tribunal de Contas (Ελεγκτικό Συνέδριο) δύναται να αποφαινεται, ως «δικαστήριο», κατά την έννοια που εκτέθηκε στη σκέψη 38 της παρούσας αποφάσεως, επί ζητημάτων που αφορούν την εφαρμογή ή την ερμηνεία του δικαίου της Ένωσης, στοιχείο το οποίο εναπόκειται στο αιτούν δικαστήριο να εξακριβώσει, το ενδιαφερόμενο κράτος μέλος πρέπει να εξασφαλίζει ότι το εν λόγω όργανο ανταποκρίνεται στις απαιτήσεις που είναι συμφυείς με την αποτελεσματική δικαστική προστασία, συμφώνως προς το άρθρο 19, παράγραφος 1, δεύτερο εδάφιο, ΣΕΕ.

- 41 Για τη διασφάλιση της προστασίας αυτής, η διαφύλαξη της ανεξαρτησίας ενός τέτοιου οργάνου έχει πρωταρχική σημασία, όπως επιβεβαιώνεται με το άρθρο 47, δεύτερο εδάφιο, του Χάρτη, το οποίο ανάγει την πρόσβαση σε «ανεξάρτητο» δικαστήριο σε μία από τις απαιτήσεις που συνδέονται με το δικαίωμα πραγματικής προσφυγής.
- 42 Η εγγύηση της ανεξαρτησίας, η οποία είναι συμφυής με το δικαιοδοτικό έργο (βλ., υπ' αυτή την έννοια, αποφάσεις της 19ης Σεπτεμβρίου 2006, *Wilson*, C-506/04, EU:C:2006:587, σκέψη 49, της 14ης Ιουνίου 2017, *Online Games κ.λπ.*, C-685/15, EU:C:2017:452, σκέψη 60, καθώς και της 13ης Δεκεμβρίου 2017, *El Hassani*, C-403/16, EU:C:2017:960, σκέψη 40), ισχύει υποχρεωτικώς όχι μόνο σε επίπεδο Ένωσης, για τους δικαστές και τους γενικούς εισαγγελείς του Δικαστηρίου, όπως προβλέπει το άρθρο 19, παράγραφος 2, τρίτο εδάφιο, ΣΕΕ, αλλά και σε επίπεδο κρατών μελών, για τα εθνικά δικαστήρια.
- 43 Ειδικότερα, η ανεξαρτησία των εθνικών δικαστηρίων είναι ουσιώδους σημασίας για την ορθή λειτουργία του συστήματος δικαστικής συνεργασίας το οποίο ενσαρκώνει ο μηχανισμός προδικαστικής παραπομπής του άρθρου 267 ΣΛΕΕ, δεδομένου ότι, κατά την πάγια νομολογία που υπομνήσθηκε στη σκέψη 38 της παρούσας αποφάσεως, ο μηχανισμός αυτός είναι δυνατόν να ενεργοποιείται μόνο από επιφορτισμένο με την εφαρμογή του δικαίου της Ένωσης όργανο το οποίο ανταποκρίνεται, μεταξύ άλλων, στο προαναφερθέν κριτήριο της ανεξαρτησίας.
- 44 Η έννοια της ανεξαρτησίας προϋποθέτει, μεταξύ άλλων, ότι το σχετικό όργανο ασκεί τα καθήκοντά του με πλήρη αυτονομία, χωρίς να υπόκειται σε οποιαδήποτε ιεραρχική σχέση ή σχέση υπαγωγής έναντι οποιουδήποτε φορέα και χωρίς να λαμβάνει εντολές ή οδηγίες οποιασδήποτε προελεύσεως και ότι, ως εκ τούτου, προστατεύεται από εξωτερικές παρεμβάσεις ή πιέσεις οι οποίες θα μπορούσαν να θίξουν την ανεξάρτητη κρίση των μελών του και να επηρεάσουν τις αποφάσεις τους (βλ., υπ' αυτή την έννοια, αποφάσεις της 19ης Σεπτεμβρίου 2006, *Wilson*, C-506/04, EU:C:2006:587, σκέψη 51, καθώς και της 16ης Φεβρουαρίου 2017, *Margarit Panicello*, C-503/15, EU:C:2017:126, σκέψη 37 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).
- 45 Όπως και η ισοβιότητα των μελών εντός τέτοιου οργάνου (βλ., μεταξύ άλλων, απόφαση της 19ης Σεπτεμβρίου 2006, *Wilson*, C-506/04, EU:C:2006:587, σκέψη 51), η καταβολή στα μέλη αυτά αποδοχών των οποίων το επίπεδο τελεί σε αναλογία με τη σπουδαιότητα των καθηκόντων που ασκούν αποτελεί εγγύηση σύμφυτη με την ανεξαρτησία των δικαστών.
- 46 Εν προκειμένω, επισημαίνεται ότι, όπως προκύπτει από τα στοιχεία που παρέσχε το αιτούν δικαστήριο, τα επίμαχα στην υπόθεση της κύριας δίκης μέτρα μείωσης των αποδοχών λήφθηκαν λόγω των επιταγών περί εξαλείψεως του υπερβολικού δημοσιονομικού ελλείμματος του Πορτογαλικού Δημοσίου και στο πλαίσιο προγράμματος χρηματοοικονομικής συνδρομής που χορήγησε η Ένωση στο κράτος μέλος αυτό.
- 47 Τα μέτρα αυτά προέβλεπαν περιορισμένη μείωση του ύψους των αποδοχών κατά ορισμένο ποσοστό το οποίο ήταν συνάρτηση του επιπέδου των αποδοχών αυτών.
- 48 Τα μέτρα αυτά εφαρμόστηκαν όχι μόνο στα μέλη του Tribunal de Contas (Ελεγκτικού Συνεδρίου), αλλά, γενικότερα, σε διάφορες κατηγορίες δημοσίων λειτουργών και προσώπων που ασκούν καθήκοντα στον δημόσιο τομέα, μεταξύ των οποίων οι φορείς των οργάνων της νομοθετικής, της εκτελεστικής και της δικαστικής εξουσίας.
- 49 Τα εν λόγω μέτρα δεν μπορούν για τον λόγο αυτό να χαρακτηριστούν ως μέτρα που λήφθηκαν ειδικώς σε σχέση με τα μέλη του Tribunal de Contas (Ελεγκτικού Συνεδρίου). Αντιθέτως, προσιδιάζουν σε μέτρα γενικής εφαρμογής που έχουν ως αντικείμενο τη συμβολή ενός συνόλου μελών της εθνικής δημόσιας διοικήσεως στην προσπάθεια περιορισμού των δαπανών η οποία υπαγορευόταν από τις επιταγές περί περιορισμού του υπερβολικού ελλείμματος του προϋπολογισμού του Πορτογαλικού Δημοσίου.

- 50 Τέλος, όπως προκύπτει από τον τίτλο του νόμου 75/2014 και από αυτό καθαυτό το γράμμα του άρθρου 1, παράγραφος 1, του νόμου αυτού, τα μέτρα μείωσης των αποδοχών που προβλέφθηκαν με τον νόμο αυτό και τέθηκαν σε ισχύ την 1η Οκτωβρίου 2014, είχαν προσωρινό χαρακτήρα. Κατόπιν σταδιακής καταργήσεως των μέτρων αυτών η οποία έλαβε χώρα καθ' όλη τη διάρκεια του έτους 2016, ο νόμος 159-A/2015 κατήργησε οριστικώς από 1ης Οκτωβρίου 2016 τη μείωση του ύψους των αποδοχών.
- 51 Υπό τις συνθήκες αυτές, δεν μπορεί να θεωρηθεί ότι τα επίμαχα στην υπόθεση της κύριας δίκης μέτρα μείωσης των αποδοχών θίγουν την ανεξαρτησία των μελών του Tribunal de Contas (Ελεγκτικού Συνεδρίου).
- 52 Βάσει του συνόλου των προεκτεθέντων, στο υποβληθέν ερώτημα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι το άρθρο 19, παράγραφος 1, δεύτερο εδάφιο, ΣΕΕ έχει την έννοια ότι η αρχή της ανεξαρτησίας των δικαστών δεν αντιτίθεται στην εφαρμογή, στα μέλη του Tribunal de Contas (Ελεγκτικού Συνεδρίου), γενικών μέτρων μείωσης των αποδοχών, όπως είναι τα επίμαχα στην υπόθεση της κύριας δίκης, τα οποία υπαγορεύονται από επιταγές περί εξαλείψεως υπερβολικού δημοσιονομικού ελλείμματος και συνδέονται με πρόγραμμα χρηματοοικονομικής συνδρομής εκ μέρους της Ένωσης.

Επί των δικαστικών εξόδων

- 53 Δεδομένου ότι η παρούσα διαδικασία έχει ως προς τους διαδίκους της κύριας δίκης τον χαρακτήρα παρεμπίπτοντος που ανέκυψε ενώπιον του εθνικού δικαστηρίου, σ' αυτό εναπόκειται να αποφανθεί επί των δικαστικών εξόδων. Τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκαν όσοι υπέβαλαν παρατηρήσεις στο Δικαστήριο, πλην των ως άνω διαδίκων, δεν αποδίδονται.

Για τους λόγους αυτούς, το Δικαστήριο (τμήμα μείζονος συνθέσεως) αποφαινεται:

Το άρθρο 19, παράγραφος 1, δεύτερο εδάφιο, ΣΕΕ έχει την έννοια ότι η αρχή της ανεξαρτησίας των δικαστών δεν αντιτίθεται στην εφαρμογή, στα μέλη του Tribunal de Contas (Ελεγκτικού Συνεδρίου, Πορτογαλία), γενικών μέτρων μείωσης των αποδοχών, όπως είναι τα επίμαχα στην υπόθεση της κύριας δίκης, τα οποία υπαγορεύονται από επιταγές περί εξαλείψεως υπερβολικού δημοσιονομικού ελλείμματος και συνδέονται με πρόγραμμα χρηματοοικονομικής συνδρομής εκ μέρους της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

(υπογραφές)